

اهداف اعتکاف

هدف از اعتکاف را باید از دو منظور جستجو نمود...

هدف از اعتکاف را باید از دو منظور جستجو نمود. 1- هدف از عبادت چیست؟ 2- هدف از عبادت اعتکاف چیست؟ 1- چرا خداوند ما را به عبادت خود دعوت می کند؟ و چرا عرفا مشتاق عبادت خداوند و از عبادت و راز و نیاز با خدا، لذت می برند؟ قرآن رمز و راز ایمان، تزکیه نفس و عبادت را این گونه معرفی می نماید "وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ"؛ تقوا پیشه کنید، به این امید که رستگار شوید (آل عمران: 130). در جای دیگر می فرماید: "قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا"؛ کسی رستگار شد که نفس را تزکیه کرد (شمس: 9). "قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ"؛ به راستی که مؤمنان رستگاران اند (مؤمنون: 1).

"وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ"؛ خدا را بسیار یاد کنید شاید رستگار شوید (جمعه: 10). "قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى"؛ به راستی که رستگار کسی است که تزکیه نفس کرده باشد (اعلی: 14). و "وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ" (یونس: 52). بنابراین قرآن فلاح و رستگاری را به عنوان هدف ایمان، تزکیه نفس و عبادت ذکر می کند. 2) همه عبادات در یک هدف کلی مشترک اند اما برای هر یک از آنها اهداف جداگانه ای نیز وجود دارد؛ و گرنه دلیلی نداشت تا به صورتهای گوناگونی در آیند. حال سؤال این است که هدف تشریع اعتکاف چیست؟ عبادتی چون نماز باعث آرامش انسان می شود زیرا قرآن می گوید: "أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ" و عبادتی چون روزه انسان را صابر بار می آورد و حتی قرآن از روزه به کلمه صبر تعبیر می نماید "اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ" از روزه و نماز کمک بگیرید. انسان صابر در برابر مشکلات بردبار است و سختی عبادت را تحمل می نماید و تحت فشار معصیت سر خم نمی کند. اما اعتکاف چه هدفی را دنبال می کند؟ اعتکاف عملی است مرکب از چند عبادت، پس در یک نگاه اهداف این عبادات در اعتکاف هم منظور گردیده؛ پس در اعتکاف اهدافی چون رسیدن به آرامش روحی، دستیابی به صبر، حضور در مسجد، دعا و توبه و استغفار همه و همه در این عمل، مورد توجه قرار گرفته است. می توان از مجموعه این عبادات، هدفی دیگر و رای اهداف تک تک آنها، برای عبادت اعتکاف در نظر گرفت و آن تمرین انقطاع از غیر است. معتکف در طول مدت اعتکاف از همه تعلقات دنیایی بریده و تمام وقت، به حالت عبادت درآمده، از مسجد که خانه خداست به خانه خود و دیگران نمی رود. کلامی غیر از قرآن و دعا و نماز که کلام خداست بر زبان جاری نمی کند. معتکف اراده خود را در مسیر اراده خدا قرار داده در طول روز به خاطر او، دست از خوردن و آشامیدن کشیده و به روزه داری قیام می کند و ... پس هدف از عبادت اعتکاف، همان است که ائمه معصومین در دعای "مناجات شعبانیه" از خداوند خواسته اند "إِلَهِي هَبْ لِي كَمَالَ الْإِنْقِطَاعِ إِلَيْكَ؛ خدایا به من نهایت بریدگی و وابستگی از غیر خودت را هدیه نما. آثار اعتکاف

اعتکاف مانند سایر عبادات، دارای آثاری است که می توان آن را از سه جهت مورد مطالعه، قرار داد. الف: آثار اخروی اعتکاف

آمرزش گناهان:

توبه در حال اعتکاف موجب جلب رضا و غفران الهی و ورود در صف نیکان است؛ زیرا "قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اسْرِفُوا عَلَي أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذَّنْبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ"؛ بگو ای بندگان من، ای کسانی که بر نفسهای خویش اسراف نمودید مأیوس از رحمت خدا نشوید. به راستی که خداوند همه گناهان را می بخشد و به راستی که او غفور و رحیم است (زمر: 53) و "وَمَنْ اعْتَكَفَ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ؛ اعتکاف از روی ایمان و یقین، باعث مغفرت او می شود". نزدیکی به خدا:

اعتکاف، موجب نیل به قرب الهی است؛ یعنی همان فلاح و رستگاری که انسان به وسیله عبادت آن را می جوید. در حدیث معراج، خداوند از پیامبر خود سؤال می کند: "ای احمد آیا می دانی در چه هنگام بنده به قرب من نایل می شود" و بعد در جوابش می گوید: "زمانی که گرسنه یا در حال سجده باشد". در جایی دیگر در همین حدیث شریف می پرسد: "آیا از آثار گرسنگی و سکوت و خلوت مطلع هستی؟" سپس جواب می دهد که، "یکی از آثار آن، تقرب بنده به سوی من (خدا) است." گرسنگی، سجده، سکوت از غیر کلام خدا و خلوت، همگی در اعتکاف جمع هستند و با این اعمال به خدای سبحان تقرب می جویند. جلب محبت خدا:

یکی از آثار برجسته اعتکاف، حب خداوند تبارک تعالی است "وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ" (بقره: 165) آنان که ایمان آورده اند شدیداً دوست دار خدا هستند. "تحصیل بهشت الهی:

از جمله آثار عبادت، رسیدن به بهشت و بهره مندی از نعمتهای آن است. "وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يَحَافِظُونَ أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ؛ آنان که از نمازهایشان محافظت می کنند آنان وارثان اند آنانی که بهشت را به

ارث می برند و در آن جاودانند (مؤمنون : 9-11). "بی شک اگر معتکف، بتواند در ایام اعتکاف، آن طور که باید و شاید رفتار نماید و رضایت حق تعالی را جلب کند؛ به درجاتی که برای مؤمنان، در نظر گرفته شده، خواهد رسید. خداوند در قرآن می فرماید: "وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ؛ خدا به مؤمنین و مؤمنات وعده بهشتی را داد که در زیر آن نهرها جاری است. آنان خالد اند در بهشت و در خانه های پاک در بهشت عدن، رضوان و رضایت خدا بالاتر از بهشت است و آن فوز عظیم است (توبه :72)". همانطور که در آیه آمده علاوه بر بهشت و نعمات الهی رضوان خدا که بالاترین نعمتهاست نصیب مؤمن خواهد شد. ب: تقویت اراده:

از آثار حتمی اعتکاف در زندگی فردی انسان، تقویت اراده آدمی است. کسی که مدتی، بر خلاف خواست درونی خویش، خود را در محلی حبس و از بسیاری از امور چون حرف زدن در غیر امور عبادی که به طور طبیعی، تمایل به آنها دارد، پرهیز نماید، خود به خود تمرینی است برای اجتناب از بسیاری خواهشهای نفسانی دیگر، برخورداری انسان از اراده قوی نه تنها در مسائل اخلاقی و دینی بسیار مهم است؛ بلکه نقش آن در امور روزمره هم بر کسی پوشیده نیست. مرد باید که در کشاکش دهر سنگ زیرین آسیا باشد تحمل بار مشکلات، بدون برخورداری از اراده ای قوی، کاری است دشوار. حضرت علی (ع) می فرماید: " مَنْ إِسْتَدَامَ رِيَاضَةَ نَفْسِهِ انْتَفَعَ؛ هر کس به طور مداوم ریاضت بکشد نفع می برد". انس با معنویات

: در پرتو اعمالی چون اعتکاف، کم کم ارتباط روانی خاصی بین انسان و مسجد، قرآن، نماز، نماز شب و ادعیه به وجود می آید. به نحوی که انسان مشتاق ارتباط با این امور شده دوری از آنها برایش سخت می گردد. دوری از غفلت: اعتکاف عبادتی چون نماز و به قول قرآن ذکر الله "اقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي" (طه:14) را در بردارد. ذکر، همان دوری از غفلت است، غفلتی که اگر به ذکر مبدل نگردد موجبات سقوط آدمی را فراهم می آورد. "إِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ؛ رسیدگی به حساب انسانها نزدیک و مردم در غفلت به سر می برند (انبیاء:1)". تواضع و فروتنی:

اگر انسان بتواند در طول اعتکاف خود را به دروازه های معرفت الهی برساند و خود را در دایره بیکران هستی، کوچک ببیند، استکبار و غرور از او رخت بر می بندد. دیگر در مقابل هم نوع خود تکبر نمی ورزد بلکه فروتنی را پیشه خود خواهد ساخت. ج: آثار دنیور اعتکاف (اجتماعی)

کاهش جرم و فساد:

به عقیده جرم شناسان اجتماعی، بسط و گسترش مسایل معنوی، باعث کم شدن جرم و فساد در جوامع می گردد. اعتکاف در این میدان می تواند نقش مهمی ایفا کند؛ زیرا مشتمل بر چند عبادت است و آثار معنوی ویژه ای حتی بر افراد غیر معتکف بر جای می گذارد. آشنایی و برقراری ارتباط دوستانه:

حضور مؤمنین شهر در چند مسجد، فرصتی است که مؤمنان یکدیگر را بشناسند و ارتباط دوستانه پیدا نموده و از آثار اخوت اسلامی برخوردار شوند. این اثر را به راحتی می توان از لابلای خاطرات منتشر شده معتکفان به دست آورد.